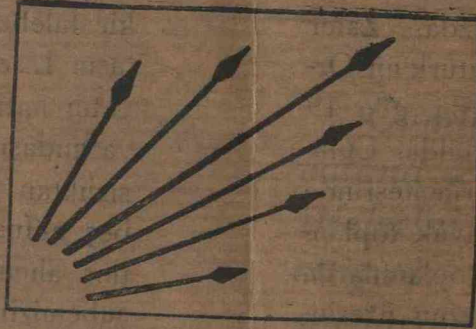

ORDU

Ordu Vilâyeti Halkevi Dergisi

İÇİNDEKİLER

İnanıyoruz	Sadri Us
Kosova	Halit Yalçın
Türkler, beni işte bu elmas bağa sardılar	Demirbaş Şarl
Mehmetçik	Doğan Köymen
Uzunisa köylerinde Tiyatro	Fevzi Güvemli
Bir Kına gecesinde dinlediklerim	Suna
Hey dedi Aşık Ömer	Aşık Ömer
Orduya tahassür (Şiir)	Murat Karaca
Taflandağlı'dan (Şiir)	Taflandağlı
İlköğretim	Halil Gürpınar
İnönü'nün vecizeleri	* * *
Köye doğru	Yalçın Kaya
Şarbon	K. A.
Felsefe kırıntıları	* * *
Kader	Cahide Sevgen
Evimiz çalışmaları	* * *

Dil—Edebiyat şubesi:

Gençlik Bayramı 19 Mayıs'ta, Denizciler Bayramı 1 Temmuz'da, Montrö ve Lozan günleri 24 Temmuz'da, Zafer Bayramı 30 Ağustos'ta, Atatürk'ün Ordumuza şef verdikleri tarihi gün 19 Eylül'da, Dil Bayramı 26 Eylül'da, Cumhuriyet Bayramı da 29 Birinciteşinde Eviniz salonunda yapılan büyük toplantılarla da kutlanmış ve bu toplantılarda muhtelif hatipler günün mevzuu üzerinde muhtelif konferanslar vermişlerdir.

Cumhuriyet Bayramında Evinizden hoparlörlerle de halk hatipleri tarafından daha geniş bir dinleyici kitlesine hitabedilerek mühim ve değerli konferanslar verilmiştir.

10 İkinciteşinde Eviniz salonunda aramızdan ayrılmış olan Ebedî Şef çok mânâlı bir şekilde ve saygı ile anılmıştır.

Güzel sanatlar şubesi:

Dil Edebiyat şubesinin yaşattığı günlere bu şubemiz de katılarak güne renk vermiştir.

Temsil şubesi:

Bu devre Necip Fazıl Kısakürek'in tanınmış eserlerini sahneye koyan temsil şubemiz, 22 Temmuz'da Bir Adam yaratmak, 23 ve 24 Eylül'da da Para piyesini muvaffakiyetle oynamışlardır. Umumi arzu üzerine Para piyesi 22 Birinciteşinde üçüncü defa olarak oynanmıştır.

Sosyal yardım:

Bu şubemiz bu devre içinde 1355 liralık bir yardım yapmıştır. Onbeş fakir talebenin giydirilmesi, bir fakir yurtaşın Lise taksitinin ödenmesi, parasız yatıp imtihanını kazanan zeki, fakir bir vatandaşın okuluna gönderilmesi, gıda-sızlıktan gözleri görmez bir hale gelen beş nüfuslu bir köylü ailenin tedavi altına alınarak tamamen kurtarılması bu şubemizin faaliyetleri arasındadır.

Spor şubesi:

Komşu memleketlerle teması temin imkânlarını kazandıran bu şubemiz 25 Haziranda Trabzon Gençlik kulübü ile, 23 Temmuz'da Rize Gençlik kulübü ile karşılaşmış, Trabzona 1-4 mağlup olmuş Rizcyi 2-5 yenmiştir.

Kurslar şubesi:

Bu şubemiz tarafından on muhtelif yerde Pasif Korunma kursları açılmış ve bu dershanelerde 4500 vatandaş bu mevzu üzerinde faydalandırılmıştır.

Diğer şubeler:

Kütüphane ve Köycülük şubelerimiz de kendi mevzuları üzerinde başarılı çalışmalarına devam etmişlerdir.

Ordu Vilâyeti Halkevi Dergisidir.

KONUŞMA:

İnanıyoruz

Cumhuriyet Ordularının vatana karşı en yüksek vazifelerini ifa etmelerini emrettiğiniz zaman, onların başarılarından büyük iftihar duyacaksınız!..

1.11.1944 İsmet İnönü

Millet Meclisinin yedinci intihap devresinin ikinci yılının açılışı münasebetile, Cumhurbaşkimimiz Milli Şef İnönü 1. 11. 1944 günü meclis kürsüsünden bir nutuk verdi. Bu nutukla, cihan için felâket ve ızdırıp devresi olarak geçen bu son yıllarda, refah ve saadeti kendisine yoldaş yapan Türk Milleti'nin ilerleme sahasındaki faaliyet ve başarılarını anlattıktan sonra, millet kadar kendisinin de inandığı ve güvendiği Cumhuriyet Ordusu'na temas ederek onu öğdü.

Evet, öğdü.. Çünkü o da biliyor ki dün kendisinin emri altında bir İnönü yaratan ordu, bu ordudur. Biliyor ki ondaki ruh ve seciye, millî özün yıpranmamış bir örneğidir.

Biz o ruhu, Malazgird'de, Kosova'da, Muhaç'ta Tuna boylarında gördük.. O ruhu ve seciye-yi Pilevne'de, Çanakkale'de, cenubun kızgın çöllerinde, Kafkasın buzlu tepelerinde, Galiçyanın sarp kayalıklarında bulduk.. O kahraman ruhtaki asaleti, o seciyedeki selâbet ve metaneti İnönü'nde, Sakarya'da ve nihayet Dumlupınar'da tanıdık..

Aşk, iman, inan, cesaret, feragat, tahammül ve tevazuun timsali olan o ruhun, madde ile kaynaşmasından doğan tunçlaşmış, yağız çehreli bu varlık, Türk Ordusu'nun "Mehmetçik", diye adlandırdığımız köküdür. İşte bunun içindir ki:

Türk Ordusu!.. Milli Şef kadar, bütün varlığımızla, biz de sana inanıyor ve güveniyoruz!..

Tanrı Türk'ü yaşatsın!..

SADRI US

Kosova

Halit Yalçın

Toplar uğuldadı.. Havayı yırtan okların ışıkları, çarpışan kılınçların seslerine karıştı.. Doğranan etlerin tok hırtıtları, boğuk iniltiiler arasında kayboldu.. Yüz binleri aşan bir insa.ı kalabalığının doldurduğu geniş ovaya koyu renkli ağır bir duman çöktü.. Mızrakları kalkanlara çarparak kırılan zırhlı süvariler görünmez oldular..

Sert çelik sesleri, bu duman perdesi altında serilip gizlenen cvanın derinliklerinden bir kin ve ihtiras dalgası halinde etrafa yayılarak uzaklarda söndü..

Türklerin Avrupa topraklarına at-
hyarak Balkanlara doğru tımanmalar-
rı, bilhassa Sırp ve Bulgar Krallarını çok korkutuyor; bugünden önlenmediği takdirde, bu tehlikenin yarın bütün büyüyerek kendileri için bir âfet olacağı görünüyordu.

Diğer taraftan Sırbistanda ve Bulgaristanda beylerin zulümleri neticesi doğan ve içtimai müsavat istiyen Bogomil mezhebi ve aynı zamanda Ortodoks kilisesinin halkı ezmesi, Balkan ahalisini, iyi idareleriyle tanınan Türklerle yakınlaştırıyordu.

Haçlı ordusile Sırpsındı'ğında yediği yaman köteğin acısını unutamayan ve yakına kadar gelmiş olan bu tehlikeyi yıkmak imkânlarını araştıran

Türkler, beni işte bu elmas
bağa sardılar

"Poltava'da esir oluyordum. Bu, benim için bir ölümdü, kurtuldum. Buğ Nehri önünde tehli-
ke daha kuvvetli olarak belirdi. Önümde su, ar-
dında düşman, tepemde cehennemler püsküren
güneş!.. Su, beni boğmak; düşman, beni parça-
lamak; güneş, beni eritmek istiyordu. Yine kur-
tuldum. Fakat bugün esirim, Türk'lerin esiriyim.
Demirin, ateşin ve suyun yapamadığını onlar
yaptılar, beni esir ettiler. Ayağımda zincir yok.
Zindanda da değilim. Hürüm, istediğimi yapıyo-
rum. Lâkin yine esirim; şefkatin, uluvucenabın,
asaletin, nezaketin esiriyim. Türk'ler beni işte bu
elmas bağa sardılar. Bu kadar şefkatli, bu ka-
dar âlicenap, bu kadar asil ve bu kadar nazik
bir milletin arasında hür bir esir olarak yaşa-
mak, bilsen, ne kadar tatlı!.."

İsveç Kralı
Demirbaş Şarl

larca Avrupa topraklarına çakılmak için, her ne bahasına olursa olsun yenmek, mutlaka yenmek lâzımdı.

Milli şerefi her şeyin üstünde gö-
ren Türk Hükümdarı, kumandasını
eline aldığı Türk Ordusu ile derhal
düşmanı karşılamak üzere yürüdü...

1389 yılının 15 Haziran sabahı tan
yerini saran karanlık yırtılırken yüz

Not—Osmanlılar ilk topu Kosova muharebesin-
de kullandılar.

Sırp Kralı Lâzar, 1387 de Ploşnik'te baskına uğratarak Timurtas Paşa'yı yenmesi üzerine Ulahlar, Macarlar, Bulgarlar, Bosnalılar, Lehliler ve Arnavutlarla Türk'ler aleyhine gizli bir anlaşma yaptı.

Bu ittifakı haber alan Türk Hükümdarı Murat Hüdavendigâr, Sadrazam Çenderli Ali Paşayı sür'atle Bul-

garların üzerine göndererek 1388 de onları tepeledi. Başşehirleri zapt ve Kral Şişman esir edildi.

Busıralarda Sırp Kralı Lâzar'ın kumandası altında toplanan ve yedi milletin en seçme askerlerinden teşekkül etmiş olan büyük bir haçlı ordusunun hareket ettiği haberi alındı.

Murat Hüdavendigâr, mağlup olduğu takdirde Asyaya dönüş vardığı bu Türkün tarihine yaraşmazdı. Asır-

bin kişilik Haçlı Ordusu ile kırkbin kişilik Türk Ordusu, Kosova ovasında karşı karşıya bulunuyorlardı..

Doğan güneşle beraber toplar uğuldadı.. Havayı yırtan okların ışıkları, çarpışan kılınçların seslerine karıştı.. Doğranan etlerin tok hırtıtları, boğuk iniltiiler arasında kayboldu.. Yüzbinleri aşan bir insan kalabalığının doldurduğu geniş ovaya koyu renkli ağır bir duman çöktü.. Mızrakları kalkanlara çarparak kırılan zırhlı süvariler yavaş yavaş görünmez oldular.. Sert çelik sesleri, bu duman perdesi altında serilip gizlenen ovanın derinliklerinden bir kin ve ihtiras dalgası halinde etrafa yayılarak uzaklarda söndü..

İlk çarpışmada Şehzade Yakup Bey elindeki firkalarla beraber düşmana sol kanattan vurdu. Burada çok kanlı bir boğuşma oldu. Fakat ne çare ki ne sol kanadı ve ne de merkezi sarsamadı. Mecburen geri döndü. Bu fırsatı kaçırmıyan Lâzar bütün şiddetle merkeze çarptı. Türk Ordusunun ikiye ayrılması tehlikesini gören Hüdavendigâr çok cüretkâr bir hareketle ihtiyat kuvvetlerini sol kanat dışından kaydırarak düşmanı arkadan sardı.

Feci vaziyete düşen düşman ordusunda hüküm sürmeğe başlayan kararsızlık anı bir çözülmeye inkılâp etti ve bozulan düşman üç koldan ric'ata başladı. Burada kaçış kadar kovalayış da çok kanlı ve yaman oldu...

On binlerce c'set üzerine çöken karanlıkla beraber, Lâzar'ın ideali de Kosova ovasına gömülüyor; Yüzbin kılınç, şeref ve zafer meydanını bir kere daha kırkbin Türk kılıncına bırakıyordu..

Avrupalıların Amurat adını verdikleri Murat Hüdavendigâr, kazanılan büyük zaferin verdiği neşe ve heyecanla döğüş meydanını dolaşırken, ce-

Not—Sırp, Türk çerhaçıları (okçuları) nın ilk hamleyi yaptıklarını iddia ediyorlarsa da, Türk ve Alman tarihleri iki ordunun aynı zamanda taarruza geçtiklerini kaydetmektedirler.

setlerin arasında bir kımıldanma oldu. Ağır ağır kalkan bir baş ve yalvaran bir çift göz kendisine çevrildi. Bu, müslüman olduğunu söyleyen ve Hükümdar'ın ayaklarını çpmek dileğini gösteren bir düşman askeri idi. Sırp-
lının bu arzusuna derhal mani olmak isteyenlere muzaffer ve mağrur Hükümdar:

—Bırakınız gelsin!.. dedi.

Hüdavendigâr'ın ayaklarının dibine kadar sürünerek gelen bu yaralı düşman askerinin birdenbire sıçradığı ve o anda havada kısa ve sert bir kavis çizen zalim bir hançerin parladığı görüldü.. Gözler dehşetle açıldı.. Derhal fırlayanlar yetişinceye kadar hançer, galip hükümdarın kalbine saplandı...

Kendini, korkak tanıyan sevdiği bir kadının, alına vurduğu bu damgayı temizlemek için büyük bir Türk çocuğunu kahbece yere seren Miloş Kabiloviç adındaki bu Sırp asilzadesi tepelenirken yaralı hükümdar da çadırına kaldırıldı.

Hüdavendigâr çadırına girince esir Sırp Kralı Lâzar'la karşılaştı. O anda taşıdığı büyük ızdırabın tesirile emrini verdi:

—Lâzarı da idam ediniz!..

Bu son emir derhal yerine getirildi. İki Hükümdar aynı çadır altında, karşı karşıya, birbirlerine bakarak beraberce can verirken, kanlı bir döğüş sahnesinin ortasında, tarihe, büyük bir ızdırab ve facia tablosu çiziyorlardı..

Harp meydanında düşman hançerile şehit düşmüş yegâne Osmanlı Hükümdarı Hüdavendigâr'ın bu büyük cür'et ve galibiyeti, cihana, Türklerin girdikleri yerden çıkmadıklarını, büyük kuvvetler karşısında bile perva etmiyerek milli dâva uğrunda ölümü istihkar ettiklerini bir kere daha gösterdi.

Kosova'da muzeffer olduk.. Fakat ne yazık ki Hüdavendigâr'ı orada bıraktık..

Halit Yalçın

Mehmetçik

Doğan Köymen

Bu, kökü köyde bir millî semboldür. Yüz yıllarca bütün felâket kasırgalarının dolup boşaldığı köyde, belki bütün hayat çökmeğe yüz tuttu, fakat, bu ruh bozulmadı.

Acı çağları tarihe gömüp geçerek unutmak, bir bakıma, hatalı olur. Vatan müdafaası; orduda fikre, Mehmetçiğin ruhuna; köyde yetim gömleğine ve göz yaşına dayandığı zaman, yine, Çanakkale, İnönüleri, Sakarya, Dumlupınar bizim eserimiz oldu. Cumhuriyeti ve onun şurulu mesut inkişaflarını, Mehmetçiğe ve onun ruhundaki Tanrı kudretini seven Kumandana, fikre borçluyuz. Mehmetçiğin ruhuna bir sevgi gibi giren bin Dumlupınar yaratır; tarihi peşinden sürükler.

Mehmetçik'te, yalnız düşmanı yenmek zevki değil, sonsuz bir toprak aşkı da, tabiat sevgisi de vardır. Bu sevgi onda vatan kadar köklüdür. O, sahibi olduğu, yurt, ev bark diye, gönül verdiği vatan parçası üzerinde bir kartal ruhu ile hür yaşar. Ayşe, aşkıdır; tarla, toprak anası.. Belki, Tanrısı!.. Bu iki varlık, Mehmetçiğin gönlünde tek ve dokunulmaz sevgi halindedir.. Mehmetçik için her şey olan bu iki varlık için de; Mehmetçik her şeydir.

Sözün kısası o, bu ikisi için kahramandır; yurd ve millet bütünlüğü için eşsizdir.

Eski devir, Mehmetçiği tanımadı. Mehmetçik, serseri hayaller, emeller uğruna yabancı diyarlarda boğuşur, toprağa düşerken, uğruna can verdiği varlık, geride, yurt kaçağı ağanın, soyguncu tefecinin zulmüne maruzdu. Yeni devir, Mehmeteği ihmal edemezdi.

Cumhuriyet biliyor ki, kendisini halkeden, zulümlerin elinden çekip çıkaran Mehmetçiktir. Temeli, Mehmetçiğin bunca fedakârlıkları ile kazılan Cumhuriyet, haklı olarak onun üstüne titiyor. Köy dâvası kendini bilme dâvasıdır. Bu, bütün surları ile çözülmekçe, millî vazifeler tamamlanmış sayılamaz.

Bugün, Mehmetçik köyde bilgiye, fikre, işığa mühtaçtır. Memleketin kalkınmasında Dumlupınarlara, Mehmetçiğin toprağı fethetmesi ile varacağız.

Askerlik çağında Mehmetçikle uğrulan Türk münevveri, köyde de onunla kaynaşmak mecburiyetindedir. Millî ve toplu inkişaf, bu anlayışın vüs'at derecesine bağlıdır.

Doğan Köymen

Uzunisa Köylerinde Tiyatro

"Geçen sayıdan devam.."

Yazan: Fevzi Güvemli

(Hoca oyunu)

"Sahne: Ortada biri, ellerini başının üzerinde birleştirerek ayakta durur, kollarına iki kişi asılır. Bu, kasap dükkânı ve asılanlar satılık etlerdir. Kasap bir müddet bu etleri çengellere takmakla ve hazırlamakla uğraşır ve tuhaflıklar yapar. Öteden cübbeli ve sarıklı bir hoca kurula kurula gelir.."

Hoca—"Hecelerin seslerini keskinleştirip çatlatarak.. Sselâa..munaleyküm.

Kasap—"Önünü kavuşturur.. Aleyküm selâm, buyurun hoca efendi.

Hoca—"Makamla.. Şuradann Yarım kiyye.. lâhmi ganem virr...

Kasap—"Kasap anlayamaz, kulağını çevirir.. efendim?

Hoca—"Tekrar eder.. Yarım kiyye.. lâhim virr...

Kasap—"Yine anlamaz.. efendim, anlamadım. Emrin nedir.

"Hoca istifini bozmadan ve yine tecvide uydurarak tekrar eder, kasap yine anlamaz.."

Seyircilerden biri — Hoca yarım kilo et istiyor versene.

Kasap—"Kızır, hocayı taklid ederek.. Yarım kiyye.. lâhim virr, diyeceğine, yarım kilo et ver desene hoca.

Hoca—"Makamla.. Ya benn.. senin için.. Kalkalemi mi bozayım?

Kasap—"Peki hocam, Allah ızın verirsen ben de sana aldığım gibi satarım.

"Kasap eti keser, tartar ve hocaya verir. Hoca dükkândan ayrılarak ötedeki kahveye gider. Burada iki iskemle vardır. Birine çöker ve nargile içme

taklidi yapar. Biraz sonra kasap ta gelir.."

Kasap—Merhaba hoca efendi.

Hoca—"Makamla.. Merrhaba, ehlen ve sehlen.

"Kasap ocağa gider, önceden hazırlanmış bir ateş közü alır, hocanın arkasından yavaşca gelerek başındaki, kâğıttan yapılmış koca sarığın ortasına kor, sarık tütmeğe başlar. Hocanın bundan haberi yoktur. Kasap hocanın karşısına geçer, öteki iskemleye oturur.."

Kasap—"Makamla hocayı taklit ederek.. Hoca.. Efendi. Hoca efendi. Hoca efendi.

Hoca—"Makamla.. söyle, kasap başii.

Kasap—"Yine makamla.. Başındaki.. Sarığın.. Kıvrımının.. Kıvrımının.. Kıvrımının.."

Hoca—"Şüphelenerek ve makamı unutarak.. Eee sonra?.."

Kasap—"Yavaş yavaş, makamla.. Kıvrımının.. Kıvrımının ortasında harik zuhur etti.

"Bu sırada sarık alevlenmiştir. Hoca telâşla kavuğu çıkarıp yere atar.."

Hoca—"Hiddetle ve makamı filan bırakarak.. Be adam, karşıma geçmiş, sabahtanberi kıvrım.. kıvrım diye uzatacağına, hoca sarığın yanıyor desen de bu kırk arşın bezden olmasam ya.."

Kasap—"İstifini bozmaz, makamla "Hocamm.. sen benim için.. Kalkalemi bozmadın ki.. Ben de senin sarığın için keyfimi bozsam.."

SON

F. Güvemli

Bir Kına gecesinde dinlediklerim

Suna

Halay çekildi. Horan oynandı; artık gelin olacak kızın eline kına konulacaktı. Bütün genç kızlar kol kol oldular.

Kızın eline kına konulurken, ne içli deyişler söyleniyor.

Halkın ruhunun en güzel ifadesi olan bu deyişleri dinliyenler benliğinden geçiyor. Tefçi, tefinin sesine kırarak bir eda yererek kına konuluyor:

Kınacılar çay başına düzüldü,
Yeşil kınam altun tasda ezildi,
Kınayı görünce benzim bozuldu,
Ağla anam ağla ağlamanın günüdür...

Kızın babası ölmüştü; öksüz, gelin oluyordu. Babası da sağ olmalıydı da kızının kınasını görmeliydi. Talie si-tem etmek hakkın değil mi?..

Armut daldan düşer mi?
Günden yanı pişer mi?
Öksüz kızın eline
Kına yakmak düşer mi?..

Belki bu kına alayının sesini kabirde babası duyar da ruhu mahzun olur. Kızının bu muradını onun da görmesi ne iyi olacaktı. Ne tatlı ümit...

Al hıyar, yeşil hıyar,
Gümüş çakı ile soyar,
Yavaş çalın sekmenciler
Kabirde babam duyar...

Bundan sonra sevgili anasına elinin kınası ile görünmek lâzım. Bütün yoksulluklara katlanarak kızını bu hale getiren anasından ayrılıyor. Beraber yaşadıkları iyi ve kederli zamanlar gözlerinde tütüyor. Yüreği sızıyor. Dayanamıyor. Ağlamakta haklıdır. Anasının kucağına atılarak bir çocuk edasıyla ağlıyor.

Ocağımızın taşı kara,
Yüreğimin başı yara,
Sabahleyin kalk da anam
Kızım diye yerim ara...

Kışı beraber geçirdiler. Bir çok yazları da beraber yaşadılar. Artık bu yaz başka bir şekilde geçecek. Maziye tahassürle anıyor:

Karlar yağar benek benek,
Yağmur yağar olur gölek,
Kışı bir yerde geçirdik
Yazın ayırdı ah felek...

Dünyaya ilk gözünü açtığı zaman onu gördü. Kucağında bu ana kadar yaşadığı ve barındığı baba evine veda etmek gerek. Onun mütevazî çatısının altında neş'eli ve kederli günler geçti. O bir türlü bu baba evinden ayrılmak istemiyor. Fakat kadere karşı gelinmez..

Elinin kınası ile evin dört bucağını dolaşıyor:

Al kekligim seke seke,
Boğazında gümüş halka,
Ben evimden ayrılmazken
Ayrıldılar çeke çeke...

Kına alayı evin bahçesine çıkıyor. Arkadaşlarıyla vedalaşarak, hatırına esvap yıkadığı taşlar, gölgelendiği ağaçlar geliyor. Tabii ağaçların koyu gölgeleri altında, yunaklıkta bin Bir tatlı hâtırâ saklı.

Esvap yıkadığım taşlar,
Gölgelendiğim ağaçlar,
.....
Helâllaşalım kardeşler.

Bütün kızlarla sarılarak ağlaşıyorlar. Hepsi onu tebrik ediyor. Nerede ise tan ağaracak. Biraz

Hey dedi Âşık Ömer

Kon bülbülüm, kon şu yurdun dalına
Ey istiklâl gez salına salına
Kimin haddi dokunmak bir kılına
Canımız takılı dişimizde hey!

Türk olan yurdunu arslanca korur
Gönüller göğüste yurt diye vurur
Gülistan kokusu gönlü doldurur
Dağ rüzgârı eser başımızda hey!

Türk'üz her murada ergeç ereriz
Gökten kurşun yağsa kar der küreriz
Gündüz uslu mazlum sapan süreriz
Akınlar görürüz düşümüzde hey!

Çelik zırlı var bezden mîntanımızda
Arslan cesareti insanımızda
Tanrı cevheri var alkanımızda
Umman tuzu var göz yaşımızda hey!

Hey bayrak al bayrak bizim şanımız
Gerekirse kurban sana canımız
Tuğun saçlarımız rengin kanımız
Hilâlin resmolmuş kaşımızda hey!

Gözler savaş diye bir yol yandı mı
Sevinir tutayım diyen andımı
Erkekler sınırdâ sıralandı mı
Kızlar mermi taşır peşimizde hey!

Ne çıkar çelikten bir dolu başlar
Biz gökten korkmayız bizde yürek var
Ebabil kuşunun attığı taşlar
Dişe değer bulgur aşımızda hey!

Alın ak, başı dik, sesi tatlı, gür
Türk dünya durdukça yaşıyacak hür
Dürbünlü düşmandan çok iyi görür
Bizim körümüz de şaşınız da hey!

İç iç eğilmişken öze hemşerim!
Coştum gene düştüm söze hemşerim
Âşık Ömer derler bize hemşerim
Yunusu görürüz düşümüzde hey!

Âşık Ömer

sonra vukubulacak ayrılığın ızdırabına tahammül edemiyor. Kına alayını yaşlı gözü ile bir köşede seyreden anasına tekrar dönüyor.

Evimizin önü marul,
Sular akar harıl harıl,
Nolur anam gel bir daha
Kızım diye bana sarıl...

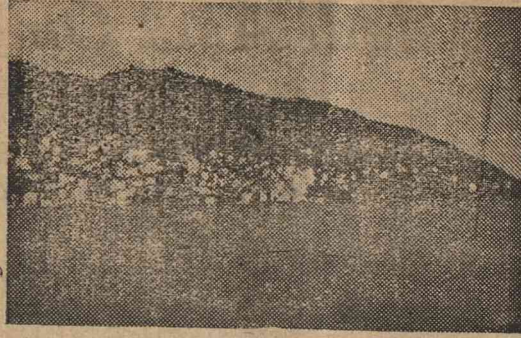
Onun bu düğün alayını, kim bilir göremiyen, gurbette kardeşi mi, ablası mı yoksa yakın bir akrabası mı var? Derhal o hatırına geliyor. Bu hasret acısı ile babasının ölüm acısı tekrar gönlünde yanıyor.

Evimizin önü iğde,
İğdenin dalları yerde,
Bir ucumuz gurbet ilde
Bir ucumuz kara yerde...

Vakit epeyce geçmişti. Kına da bitmek üzere idi. Kına evinden ayrıldım. Halâ o yanık deyişler kulaklarımda çınliyordu. Gökte mehtap baygın nazarlarla bu kına alayını seyrediyordu. Köyün dört bucağında çağlayan sakin dereleri, çeşmeleri, köylerinin bu öksüz kızının kınasına yanık maniler tutturuyorlardı.

Ordu

Suna

Ordu'ya tahassür

Mavi göklerinde batarken mehtap ,
Yine altın kadeh sunar mı Ordu ?
Sevdalı martılar kalınca bitâp ,
Füsunlu koynun konar mı Ordu ?

İlân-ı aşkedip Karadeniz'e
Boztepe vecdile gelir mi dize ?
Mahmur gözlerini gün süze süze ,
Guruplar hicranla yanar mı Ordu ?

Çambaşın'da dernek kuruluyor mu ?
Çehreni görenler vuruluyor mu ?
Koynunda murada eriliyor mu ?
Âşıklar koylarda yunar mı Ordu ?

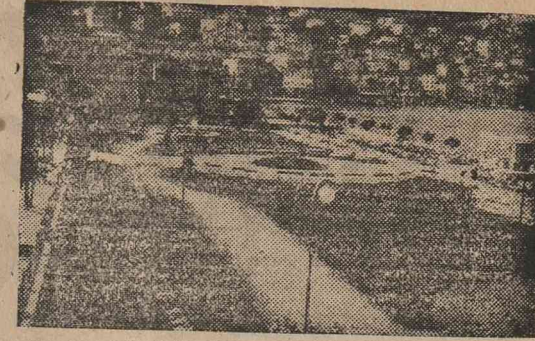
Melet köpürmez mi , Cıvıl taşmaz mı ?
Dağlar yıldızlarla kucaklaşmaz mı ?
Âşıklar bellerden artık aşmaz mı ?
Yürekler sitemle kanar mı Ordu ?

Baharda çeşmeler kevserleşti mi ?
Bağların güllerle dilberleşti mi ?
Yine Keçiköyü mahşerleşti mi ?
Gönüller sevgini arar mı Ordu ?

Sanma , ben bu yerde ârâm ederim ,
Mihnetle , hasretle akşam ederim
Vefasız dostlara selâm ederim ,
Hiç biri âşığı anar mı Ordu ?

Konya

Murad Karaca

Taflandağlı'dan

Murad Karaca'ya

Canlar gurbet ilde yok cananları ,
Perişan eyledi bir rüzgâr Âşık .
Bu bâda kapılıp dağılanları
Dergâhta kalanlar anarlar Âşık !

Âşkın yoluna can atar cânan ,
Bülbüller ah eder, âşıklar nihan ;
Son gelen namende içleri yakan
Bir hicran kokusu , rengi var Âşık !.

İrniaklar köpürmüş , dağ geçit vermez ,
Vuslet bahçesinden Yar çiçek dermez ;
Tutuşan gönüller murada ermez ,
Bu dünya mihnetle gelir dar Âşık !.

Erenler çekilmiş , boşalmış dergâh ,
Gidenler peşiman gitmiyen de ah ;
Vuslet imkânını vermiyar allah ,
Açmaz gönüllerde bir bahar Âşık !

Takkeli bir yanda , Sille bir yanda ,
Güzellik avutur gönlü cibanda ,
Meram bağlarında , cennet Havzan'da
Allaha yaklaşan bahtiyar Âşık !

Ayrılık rüzgârı esiyor yaman ,
Taflandağlı der ki kalmadı derman ;
Yolunu gözliyen dosttan , ehbaptan
Fırâde fırâde selâmlar Âşık !

Ordu

Taflandağlı

Terbiye:

İlköğretim Savaşı

İlköğretim Müfettişi

Halil Gürpınar

Tarihte İlköğretimin bugünkü kadar önem kazandığı bir çağa rastlanmamıştır. Bu sebeple yaşadığımız asra Çocuk Asrı diyen "Elenkey," haklıdır.

19 ve 20 inci asırlarda vukua gelen her alandaki çeşitli keşif ve ihtirağlar, bunların büyük sanayie tatbiki ve her sahadaki inkişaf ve değişiklikler insanların ihtiyaç ve yaşama şartlarını da değiştirdi. Bu değişiklikler yüzbinlerce insanın bir arada yaşamasını zarurî kıldı. İctimaî hayat mudilleşip güçleşti. Fertler ve uluslar hayatlarını idame ettirebilmek için yeni hayat şartlarına uygun yaşama çareleri araştırıp terbiye müesseseleri kurmaya koyuldular.

Hiç olmazsa bir ilkokul tahsili almamış olan fertler kendi kendini idare edecek bir hükûmet kuramadıkları gibi, böyle yetişmemiş fertlerin kurdukları devletlerin de yaşaması mümkün olamamaktadır. İşte bu maksat ve zaruretler yüzünden Devlet İlköğretimi kendi üzerine alarak mecburî kılmıştır.

Asrımızda nakil ve muhabere vasıtalarının akıllara hayret verici inkişafı da dünkü insanların ve cemiyetlerin ufuk ve muhitlerini genişletmiş, münasebetlerini çoğaltmıştır. Bugünkü cemiyetlerde İlköğretimden de mahrum bir insan düne nazaran çok genişlemiş olan muhitindekileri görmesine, her gün münasebette bulunduğu insanların okuduğu gazete ve eserlerin, dinlediği radyonun dilinden anlamasına imkân kalmamıştır.

Bugünkü hayat şartları içinde ilköğretime tabi tutulmayan bir ulusta milli birlik temini mümkün olmayacağı gibi, böyle insanlardan vatan müdafaasında da lâıkiyle istifade edilemez. Beş yıldır devam eden İkinci Cihan Harbinin bilgi, makine ve teknik harbi olduğunu daima görmekteyiz. Asgarî bir tahsilden de mahrum kalmış insanların bugünkü harp silâhlarını lâıkiyle kullanmaları çok güç ve uzun olur.

Bu gibi sebeplerden dolayıdır ki İlköğretim işi memleket çapında büyük bir dâvâ haline gelmiştir.

Fertleri ilköğretim çarkından geçmemiş olan cemiyetlerde halkın kendi kendilerini idare etmeleri mümkün olamamaktadır. Halk idaresi kuramıyan cemiyetlerde ise idare bir insanın veya bir zümrenin eline geçmiştir.

Yalnız siyasi bakımdan değil İlköğretimin halk terbiyesi bakımından da önemi büyüktür.

Temelini halka dayamış olan Türkiye Cumhuriyetinde halkın yetiştirilmesi kadar tabii ve zarurî bir şey olamazdı.

Cumhuriyetin ilânındanberi memleketimizde her alanda bir çok devrimler ve ilerlemeler oldu. Yüz yılların işi yıllara sığdırıldı. Bu meyanda ilköğretim dolayısıyla halkın yetiştirilmesi işi de en büyük önemi kazanarak bugünkü ilköğretim savaşına girildi.

H. Gürpınar

İnönü'nün Vecizeleri

Devlet adamları gelir geçerler. Milletın hayatında izleri payidâr olan Muallimlerin elleridir. 923

* *

Mücadelenin kuvveti, ilimden ve çalışkanlıktan ibarettir. 926

* *

Umumî idare Maariftedir. Her teşkilât Maarife muavindir. 928

* *

Kuvvetli bir cemiyet her şeyden evvel efradının kâmilten okuyup yazma bilmiş olması ile ilk canlı alâmeti gösterebilir. 928

* *

Apaçık bilmeliyiz ki, bir insan cemiyetinde hayatın alâmeti, insanca yaşayışta ilk alâmet konuşmak olduğu gibi evvelâ okuyup yazmaktır. 928

* *

İlimsiz hiç bir şey olmaz. Fakat ilimle de, eğer seciye sağlam değilse, bir netice kazanılmaz; korkulur ki ilim zararlı olmasın! 929

* *

İlimde eksik insanların toplanması tamam adamlar veremez. Bin yarım ve bin cahil bir yarımından daha faydalı olamaz, fakat zararlı olur. 932

* *

Bin yarım adam bir tam adam değildir. 932

* *

Millî hayatta her şeyden evvel bilgi lâzımdır. 932

* *

Genç talebenin idealist olması, vatanın istikbali için büyük temeldir. 939

* *

Bizim idealimiz vatan ve millet hizmetinde toplanır. 939

Manzum Hikâye:

Köye Doğru

Yalçın Kaya

— Köy Öğretmenlerine sevgilerle —

Bir akşamdı.. Sıra dağlar arkası
Omuzunda taşıyordu bir altın taşı
Yollar ince.. Öyle uzun gurbet yolları!
Bu yolların üzerinde yeşil, mor, sarı
Gölgelerdi arabamı bırakmıyanlar,
Ben arkama bırakırken sen hâtıralar!
Yıllar var ki düşünmedim bir gün uzağı;
Arabamız açıyorken sarı bir dağı
Öyle derin, öyle candan baktım bir ara,
Ben geriye bıraktığım uzun yollara!
Feyzaldığım sen yuvamız tüttü gözümde,
Bir hasretin acıları vardı sözümde.
Birdenbire içim yandı, gözlerim yandı,
Köyde beni bekleyenler hep sıralandı:
Genç, ihtiyar, büyük, küçük emekliyenler,
Yıllar var ki gelir diye yol bekleyenler!
Ben ki bugün onlar için çıktım bu yola,
Köy Hocası, yolun açık.. uğurlar ola!..
Ben içimin kuvvetine çok güvenenim,
Köylüleri benliğimden fazla sevenim!
Ta derinden duyuyorum şimdi bu sesi:
Her köy benim genç ruhumun aziz annesi!

**

Akşam, gene akşam.. Yollar silindi,
Ufuklara bu akşamın tülleri indi.
Arabamız ağır ağır tepe aşıyor,
Bu tepenin arkasında bir köy yaşıyor!
Bu köy benim varlığımıza kaynak olan köy,
Bu köy şimdi sevgi gibi içe dolan köy!
Arabacı döndü bana, dedi. —kızım bak,
Bu köy, iyi bir köy ama şehre çok uzak!

Biraz güldüm, sonra dedim, aşarken dağı,
—Bizler yakın yapacağız her bir ırağı!
O, sözüme memnun gibi tavır takındı,
Durdu, birşey söylemekten sonra sakındı,
Okuyordum gözlerinden kalbindekini,
Bir kaygudur kaplamıştı sanki içini:
“Köyde nasıl yaşıyacak böyle yalnız,
Gurbet, acı, dertli hayat hiç görmiyen kız,,
Eminim ki arabacı böyle düşündü,
Bilmiyor ki yaşadığı bir başka gündü!
En büyük bir inkılâbı yaratan hayat,
Diyor sana : “- Arabacı! artık dünü at.
Dün bugünden öyle uzak düşün yarını,
Düşün biraz evde cahil kalan karını!..”

**

Biz tarihten daha eski aşılmaz dağız,
Mutlak mesut olmak için yaşıyacağız!
İşte bu kız bu sevgile yalnız gelir,
Şu karşıda gördüğün köy çabuk yükselir.
Bir genç kız ki bir hocadır, bir köy hocası,
Yani köyün hem anası, hem de babası!
Göreceksin onu yolda bekleyenler var,
Büyük, küçük, kadın erkek hele çocuklar!.

**

Biz en büyük bir güneşin yıldızlarıyız,
Yeni bir ufuk açan İnkılâp kızlarıyız!
Sen bu köyü beş yıl sonra gel bir defa gör:
Baca, duman, neşe, hayat, hamle, traktör!.

Biz yaparız, o yaratan,
Gazi, millet, bayrak, vatan
Yolumuzda asil menba
Karşımızda erir her dağ.
Köy sevgisi içimizde,
Yani biziz, gene bizde.
Arkadaşlar, arkadaşlar!
Her bir şehir köyden başlar!
Mefkûremiz, gayemiz bu:
Köye doğru, köye doğru!...

(Aksu)

Ziraat:

Şarbon (Dalak)

Halk arasında Dalak namile maruf olup kanın siyah bir renk almasından dolayı Şarbon ismi de verilen ve insanlara sirayeti dolayısıyla ehemmiyeti bir kat daha artan bir hastalıktır.

Bu hastalık, dünyanın beş kıtasında da mevcut olup Avrupada Roman-ya, Macaristan, İtalya ve Rusyada, memleketimizde Trakyada Meriç havzasında, Anadoluda Eskişehir, Ankara, Sivas ve Erzurum havalisile Karadeniz kıyılarında bataklık ve rütubetli yerlerde ekseriyetle senenin sıcak aylarında oldukça münteşir bir vaziyette icrayı hüküm etmektedir.

Şarbona hayvanatın hemen hepsinde tesadüf edilmekle beraber en ziyade sırası ile koyun, sığır ve beygirler tutulur.

Sirayet: Cilt, cihazı hazım ve teneffüs yolları ile olmak üzere hayvan ve insanlarda da üç şekilde vukua gelir.

Hayvanlarda: Teneffüs tarikile ender, cilt tariki ile ise nadir tesadüf edilmektedir.

Cihazı hazım tarikile sirayet: Hayvanlar en ziyade bu tarz sirayete maruzdurlar. Ya evvelce şarbondan ölen veyahut hayatta bulunan şarbonlu hayvanların gait ve diğer müfrıgati ile televvüs eden gıdaî maddelerle suların fazla miktarda içilmesi suretile vaki olur. Şarbonlu hayvanların gait ve diğer müfrıgati ile etrafa yayılan mikroplar tesirâtı havaiyeye senelerce mukavemet ettiklerinden bu hastalıktan ölen hayvanların mutlaka iki metre derinliğindeki çukurlara yüzülmeden derileriyle birlikte konularak üzer-

lerine kireç veya herhangi kuvvetli müzadı taaffün bir madde döküldükten sonra gömülmesi icabeder. Aksi takdirde yer soğulcanları mikropları kolaylıkla toprağın yüzüne çıkarırlar; otları buluşturırlar. Yani şarbondan ölen hayvan sathî surette gömülüp de üzerine kireç veya müzadı taaffün bir madde dökülmiyecek olursa o hayvanın gömüldüğü yerden bir kaç şene zarfında yetişecek otları yiyen hayvanların hastalığa tutulmaları mukadderdir.

Hayvanlarda sirayet: Ekseriyetle

otlarla vaki olduğuna göre şarbon evveldenberi çobanlarca da malûmdur. Onun için çobanlardan veya sürü sahiplerinden işitilen "filân derenin veya filân yerin otu zehirlidir," sözleri bir bakımdan hakikati ifade eder.

Hemen her hastalıkta olduğu gibi yorgunluk, açlık ve soğukalma, hayvanların şarbona tutulmalarını teşhil eder.

Hastalık koyunlarda: Hemen daima saikavî şekilde seyrederek. Yani hali sihhatte bulunan koyun birdenbire yere düşer ve bir kaç dakika içinde, çırpınarak ölür ki "biçak yetişmez," tabiri de buradan kalmıştır.

Sığırlarda ise: Saikavî şekillerde bir ilâ iki saatte, tabii şekillerde de iki ilâ beş gün arasında ekseriyetle ölümle neticelenir.

Umurîyetle ölümden sonra kanın renginin koyulaşması ve pıhtılaşması aynı zamanda dalağın hali tabiidenden bir kaç misli büyük olması hastalığın şarbon olduğunu anlatmağa kâfidir. Hususî serom ve aşısı ile hastalığın önlenmesi mümkündür.

Devamı arkada

Felsefe Kırıntıları

Hürriyet mes'uliyet demektir. Bir çok kimselerin hürriyetten korkmalarının sebebi de budur.

Muktedir olan yapar; muktedir olmıyan yol gösterir.

Herkes gibi münekkid de gözünün önünde duran şeyi değil, aradığı şeyi görür bir adamdır.

Vatanperverlik, bu memlekette doğduğunuz için onun her memleketten yüksek olduğuna kani olmaktır.

Aslâ ümit etmemiş olan hiç bir zaman meyas olamaz.

Fazilet seyyiattan tevakki etmek değil, seyyiatı arzu etmemektir.

Milletler, prensiplerle değil, ihtiyaç ve zaruretlerle idare olunurlar.

Akl selimin tekzip ettiği bir şeye, şahitlerini ağzından bile işitilse inanılmaz.

"Kibir etmek," kendinin insan olduğunu unutmaktır.

Fikirlerimiz ne kadar zenginleşir, inkişaf ederse "zihin," o kadar tekâmül eder; halbuki hislerimiz ne kadar selâmetini muhafaza ederse "kalp," o kadar kemalini bulur.

Dünyada üç türlü adam vardır: Mesutlar, harisler ve ahmaklar... Bunların içinde en mesut olan ahmaklardır.

İnsanlarda sirayet:

1— Teneffüs tarikile, deri, paçavra ve yapağı işliyen amele arasında şarbonlu tozların teneffüsü suretile enderdir.

2— Şarbonlu hayvanların etlerinin yenilmesi suretile hazım cihazı tarikile sirayette; etler nmumiyetle pişirilerek yenildiğinden ve daha evvel de mezhabada fennî muayeneye tabi tutulduğundan bu suretle sirayet de nadirdir. Yalnız her hangi bir sebeple mezba-ha haricinde kesilip veteriner muayenesinden geçmiyen etlerin yenilmesi tabii mahzurludur.

3— Cilt tarikile sirayet: İnsanlarda en ziyade cilt tariki ile ve başlıca alâtı katna ile ve etlerin nakli esnasında temas ile husule gelir ki en mühimi de budur.

Ciltte mevcut bir sıyrık veya cer-

haya şarbonlu hayvanların kan veya ensiccesinin teması ile husule gelir ki insanlarda en ziyade meslekleri iktizası kasap, tabak ve çarıkçılarda tesadüf olunur.

Cerha veya sıyrıklardan mikrop girdikten iki veya üç gün sonra aynı mahalde bir kaşıntı ve sızı başlar. Ve akabinde mor renkte bir kabarcık husule gelir ki içersi sarı - kırmızı renkte bir su ile doludur. Bilâhara, bu yarının etrafında koyu kırmızı kabarcıklar peyde olur. Ve civarı iltihaplıdır. Yara bu vaziyette iken doktora müracaat edilmediği takdirde iltihap artar. Kol, yüz ve boyunu istilâ eder ve nihayet ölümle neticelenir. Böyle vak'alar karşısında doktora müracaatta ne derece isticâl edilirse tedavisi de aynı nisbette kolaylaşmış olur.

Ordu
K. A.

K A D E R

İngilizceden,
Çeviren: Cahide Sevgen

Geçen akşam yemeğe biraz gecikmiştim. Sebebi de şu idi: her baharda şahit olduğum gibi çalıştığım odanın penceresi altında bir sürü ölü arının yattığını gördüm. Zavallıklar, açık pencereden içeri girmişlerdi. Pencereier kapandığı zaman kendilerini içerde hapsolmuş buldular. Şeffaf manıayı göremediklerinden sağdan soldan, her yönden cama vurarak yere bitâp düşüp ölmüşlerdi. Fakat, dün onlar arasında bir büyüğü gözüme ilişti ki öteki arılardan daha kuvvetli idi. Ölmekten çok uzak, bilakis canlı ve kendisini diğerlerinden daha yılmaz bir kuvvetle cama çarpıyordu.

"Eh, güzel arkadaşım," dedim. "İmdatına yetişmeseydim senin için çok feci bir gün olacaktı. Sen de mahvolacak, karanlık basmadan ölecek ve gece odama lâmba ile dönünce senin de öteki-lerinki gibi zavallı cesedini bulacaktım. Haydi bakalım, İmperator Titüs gibi hen de bu günümü bir iyilikle kaydedeyim. Böceğin hayatını kurtarayım. Belki de Allah indinde bir arı bir insan kadar kıymetlidir; herhalde bir asılzade-den daha kıymetlidir ya."

Pencereyi açtım ve bir peçete ile arıyı dışarıya doğru kovalamağa başladım. Fakat arı aksi istikamette uçmakta inat etti. Bu sefer peçeteyi üzerine atarak onu yakalamağa çalıştım. Kendisini kovaladığımı görünce, arı, aklını büsbütün kaybetti. Camları kırarak gibi kendini dehşetle çarpıyor, yeni bir hız alarak tekrar tekrar camlara vuruyordu. Nihayet odanın boyunca müteessir ve kudurmuş olarak uçtu... "Ah, seni gaddar," diye vızladı. "Müstebit seni. Benim hürriyetime set çekmek istedin. Zalim cellâd, nede beni rahat bırakmıyorsun?

den derilerile birlikte konularak üzer-

Ben mes'udum, ne diye beni takip ediyorsun."

Çok uğraştıktan sonra onu indirebil-dim, ve peçete ile yakalarken istemiye-rek biraz incittim. Nasıl da intikam almağa çalıştı... İğnesini çıkardı, parmak-larımın arasında sıkışan küçük, sinirli vücudunu, bütün kuvvetiyle, beni sok-mak için zorladı. Fakat onun protesto-larına aldırış etmedim, elimi pencere-den uzatarak peçeteyi açtım. Arı bir an için şaşaladı, sonra sükûn bularak sonsuzluğa doğru uçtu.

İşte arıyı nasıl kurtardım, görüyorsunuz. Bu onun kaderi idi. Fakat, (asıl hikâyemin ibret tarafı şurada) biz de, böyle aptal arılarız, biz de kaderimize, alın yazımıza karşı aynı şekilde hareket etmiyor muyuz? Bizim de adı, mânasız plânlarımız, dar ve küçük görüşlerimiz, kendimizi inciten veya ekseri imkânı olmayan aceleci kararlarımız vardır. Bur-numuzun ucundan gayri yer görmeden, gözlerimiz hemen yanımızdaki hedefe dikili, kör sersemliğimizle, deliler gibi kendimizi atar saldırırız. Galip gelece-ğiz, ille muvaffak olacağız; yani başımı-zı görünmiyen bir maniada parçalıya-cağız.

Ne zaman, her şeyi gören ve bizi kurtarmak istiyen Allah plânlarımızı bozarsa, biz aptalca ondan, onun yazısından şikâyet ederiz. Anlıyamayız ki bizi cezalandırır, düşüncelerimizi altüst ederek bizi ızdıraba yuvarlarken bütün bun-ları bizi kurtarmak, rahat ettirmek, bize sonsuzluğu açmak için yapıyordur.

Victor Hugo

Evimiz Dil - Edebiyat şubesi tarafından her ayın (19) unda çıkarılır.

Yazı ve abone işleri için,
Dil ve Edebiyat Şubesi Başkanı
Sadri Uş'a müracaat edilmelidir.

Sayısı 20
Yıllığı 240 kuruştur.

Adres: Ordu Mecmuası - Ordu

Halkevleri Dergileri

Ankara	Ülkü	Gazi Antep Başpınar
Adana	Görüşler	Hatay Hatay
Afyon	Taşpınar	İzmir Fikirler
Antalya	Türk Akdeniz	İstanbul İstanbul
Bahkesir	Kaynak	Isparta Ün
Bursa	Uludağ	Kayseri Erciyaş
Çorum	Çorumlu	Konya Konya
Denizli	İnanç	Manisa Gediz
Diyarbakır	Karacadağ	Ordu Ordu
Eskişehir	Halkevi	Samsun 19 Mayıs
Erzurum	Erzurum	Trabzon İnan
		Zonguldak Kara Elmas

Yazınca abone olanlar için

Yazınca abone olanlar için

Yazınca abone olanlar için

Yazınca abone olanlar için

Yazınca abone olanlar için

Yazınca abone olanlar için

Matbaa ve Basım

20 Kuruş

MAHMUT SAKROĞLU'DAN
Diyadinin
ALİİLLAH